

FAİZLE ALAKALI KONULAR

FAİZ'LE UĞRAŞMAK ALLAH'A VE RESULÜNE HARB İLAN ETMEKTİR

Allah-u teala : { **Ey iman edenler ! Allah'tan korkun, eğer müminler iseniz faizden geri kalan kısmı bırakın. Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Rasulü ile harbe girdiğinizi bilin. Tevbe ederseniz, ana malınız sizindir. Ne haksızlık ederseniz, ne de haksızlığa uğratılırsınız. }** Bakara : 278 - 279 buyuruyor.

“ ... Süleyman b. Amr b. el-Ahvas babasından rivayet ederek şöyle dedi : “ Ben Rasulullah s.a.v'i veda haccında işittim : **“ Dikkat edin, cahiliye faizlerinden her faiz iptal edilmiştir. Size malların izin aslını almak vardır, bu şekilde ne zulüm eder ne de zulme uğratılırsınız...”** buyuruyor.

Ebu Davud (3334) Tirmizi (3087) İbni Mace (3055) Albani (5/279-İrva)

“ ... Cabir r.a şöyle dedi : “ Resulullah s.a.v buyurdular ki : **Cahiliye faizi de kaldırılmıştır. Faizlerden ilk kaldırdığım Abdulmuttalib b. Abbas'ın faizidir. O tamamıyla geçersiz kılınmıştır.....”**

Müslim : 4.c.1218.n - Ebu Davud (1905) Nesei (2711) İbnu'l-Carud (465) İbni Mace (3074) İbni Hibban (3944) Ahmed (14447) Albani (1017)

FAİZ YEMENİN GÜNAHI

“ ... İbni Mes’ud r.a şöyle dedi : “ Nebi s.a.v : **Faiz yetmiş üç bapdır. Onların - günah cihetinden - en hafifi, kişinin annesi ile cima etmesi gibidir. Bilin ki, faizin en şiddetlisi müslüman kişinin ırzıdır “** buyurdu.”

Hakim (2259) İbni Mace (2274) İbnu’l-Carud (647) Albani (3539-S. Cami

□

FAİZ YİYEN LANETLENMİŞTİR

“ ... Cabir r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v : “ **faiz yiyene, yedirene, faiz muamelesini yazan kimseye ve bu muamelenin şahitlerine lanet etti ve : ‘Onlar günahta eşittir “** buyurdu .”

Müslim (1598/106) Ebu Yağla (1849) İbnu’l-Carud (646) Beyhaki (5/275) Beğavi (2054) Ahmed (3/304) Bu Hadisin İbni Mes’ud’dan şahidi vardır. Ahmed (1/393) Tayalisi (343) İbni Hibban (11 12-Mevarid) Beyhaki (5/275)

“ ... Ebu Hureyre şöyle dedi : “ Nebi s.a.v : “ Helak edici yedi şeyden uzak durunuz’ buyurdu. Sahabeler : Ya Rasulellah, onlar nelerdir ? dediler. Rasulullah : “ **Allah ‘a şirk koşmak, sihir yapmak, haklı olmanın dışında Allah’ın haram kıldığı nefsi öldürmek, faiz yemek, yetimin malını yemek, düşmanla karşı karşıya geldiğinde savaştan kaçmak ve zinadan korunmuş saf mümin kadınlara zina iftirasında bulunmaktır** “ buyurdu.”

Buhari : 6.c.2615.s - Müslim (89/145) Ebu Davud (2874) Nesei (3673) Albani (1335-İrva)

FAİZ GENELDE VERESİYEDE OLUR

“ ... Usame b. Zeyd şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v : “ **Faiz – genelde - veresiye alış-verişlerde vardır** “ buyurdu.”

Buhari : 4.c.2001.s □ Müslim : 5.c.1596.n - Nesei : 7.c.4558.n - □ Ebu Avane : 5426 Darimi : 5.c.2583.n – İbni Mace : 6.c.2257.n

“ ... Süfyan b. Mut'im şöyle dedi : “ Benim bir ortağım, çarşıda ödenmesi veresiye gümüş para sattı. Ben buna hayret edip : Sübhanallah, bu satış doğru olur mu? dedim. Ortağım da: Sübhanallah, vallahi ben bu gümüş paraları çarşıda sattım da hiç kimse beni ayıplamadı dedi. Bunun üzerine ben Bera b. Azib'e sordum. Bera : Biz bu şekilde alış veriş yapıyorken Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye geldi ve :

“ **Elden ele peşin olursa bunda bir beis yoktur. Veresiye olanına gelince, o doğru olmaz** “ buyurdu. Sen Zeyd b. Erkam'a git ve bunu ona da sor. Çünkü o, ticaretçe en büyüğümüz idi, dedi. bunun üzerine ben de bunu Zeyd b. Erkam'a sordum. O da Bera'nın söylediğinin aynısı

söyledi
...”

Buhari (3939-Ter:3699) Müslim (1589/86) Nesei (4589)

VADELİ SATIŞLARDAKİ FAİZ

“ ... Malik b. Evs'in haber verdiği göre : “ Kendisi yüz dinarı sarf edecek (gümüş dirhemle bozacak birini) talep etmiştir. Müteakiben Talha b. Ubeydullah bani çağırıldı ve birbirimizle pazarlık ettik. Nihayet benden yüz dinarı bozmak için alıp, altını elinin içinde evirip çevirmeye başladı. Sonra da : Hazinecim ormandan gelene kadar bekle dedi. Ömer onları dinliyordu. Bunun üzerine Ömer : Hayır vallahi sen gümüşleri Talha' dan almadan ondan ayrılmayacaksın. Rasulullah s.a. v “ **Altını altın karşılığında satmak faizdir, ancak al ver diye peşin olması bundan müstesnadır. Buğdayı buğdayla satmak faizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır. Arpayı arpayla satmak faizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır. Hurmayı hurmayla satmak faizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır** “ buyurdu dedi.”

Buhari : 1998 .S - Malik (2/636-637 - Ebu Davud - 3348 Abdurrezzak :14541 Beğavi 2057

“ ... Ömer b. el-Hattab (r) şöyle tahdis etti. “ Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) ‘Buğdayı buğdayla (vadeli) satmak faizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır. Arpayı arpayla satmakfaizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır. Hurmayı hurmayla satmak faizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır. [gümüş karşılığında sat makfaizdir, ancak al ver diye peşin olması müstesnadır. buyurdu .”

Buhari (2170-Ter: 1996) Müslim (1586/79) Malik 2/636/3 8) Ebu Davud (3348) Nesei (4572) Tirmizi (1243) Darimi (2/258) İbni Mace (2259) İbnu'l-Carud (651) Abdurrezzak (14541) Humeydi (12) Ebu Yağla (150-208-209) Tabarani (377-M. Evsat) Beğavi (2057) Ahmed (1/14) Albani (1 347- İrva)

PEŞİN ŞU KADAR VERESİYE ŞU KADAR BABINDAN ALIŞVERİŞLER FAİZLİ

ALIŞVERİŞLERDİR

“ ... Ebu Hureyre şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v : **Bir satışta iki (fiyat isteyerek) satış yapmayı yasakladı da “ Her kim bir satışta iki satış yaparsa, o kimse için, iki satıştan en düşük fiyatı almak yahut faiz almak vardır “**
buyurdu
.”

İbni Ebi Şeybe (5/55/9) Ebu Davud (3461) İbni Hibban : 7.C.4953.N - Hakim (2/45) Beyhaki (5/343) İbni Hazm (9/1 6-el-Muhalla) Albani : 2326 - S.Sahiha)

“ Ebu Hureyre hadisindeki : “ **Bir satışta iki - fiyat isteyerek - satış yapmayı yasakladı** “ kısmı için bakınız.

Nesei (4646) Tirmizi (1231) İbnu'l-Carud - İbni Hibban (1109-Mevarid) Beğavi (2111) Beyhaki (5/343) Ahmed : 21432475-503 - Albani (2326- S.Sahiha

□□□□ **Şeyh Albani şöyle demektedir** : “ Beyhaki dedi ki : Abdulvehhab - b. Ata - : “ **Bir satışta iki satış yapmak** “ demek, satıcı sana : Bu mal sana peşin on dirheme, vadeli yirmi dirhemedir, demesi manasınadır, dedi. ”

İmam İbni Kuteybe de zikri geçen hadisi şu şekilde tefsir etti : “ **Bir satışta iki şart ...** “ yasaklanan satış türlerindedir. Bu, bir şahıs bir malı nakit olarak bir dinara, iki ay vade ile iki dinara, üç ay vade ile üç dinara satın almasıdır ki, işte bu, bir satışta iki satış yapmak demektir.”

İbni Kuteybe 1/18-Garibu'l-Hadis

Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği : “ **Rasulullah s.a.v bir satışta iki - fiyat isteyerek - satış yapmayı yasakladı.**” hadisi muhtasar olarak rivayet edilmiştir ve sahihtir. Bu hadis Abdullah b. Ömer ve Abdullah b. Amr'ın rivayetleri olarak da gelmiştir. Onların rivayet ettiği hadisleri ben İrva'da tahrir ettim.

Albani 5/150-151-İrva

Abdullah b. Mes'ud'un : “ **İki alışveriş içinde bir alışveriş faizdir.**” hadisi mezkur hadisin anlamındadır.

Abdurrezzak : 8/138-239 – İbni Hibban : 163-1111

□ Bunun senedi sahih'tir. Abdurrahman babası İbni Mes'ud tan işitmesi hususunda ihtilaf vardır.Ancak onun babasından işittiğini isbat eden alimlerden bir topluluk vardır. Dolayısıyla, - kaidedir “ **el müsbetu mukaddemu alal menfi** “□ “ **Müsbet menfiye mukaddemdir** “

Abdullah İbn Mes'ud'un mezkur hadisini “ İki alışveriş içinde bir alışveriş doğru olmaz. Şüphesiz Rasulullah s.a.v : **Allah faiz yiyene, yedirene, (faiz işlemine) şahitlik edene ve onun yazıcısına lanet etsin** “ buyurdu.” lafzı ile **Ahmed : 3725**

“ **İki alışveriş içinde bir alışveriş helal değildir. Kuşkusuz Rasulullah s.a.v faiz yiyene, yedirene, faiz işlemine şahitlik edene ve onun yazıcısına lanet etti.**” lafzı ile de **İbni Hibban : 1112 -**

Mevarid

rivayet etmişlerdir.

Abdullah İbn Mes'ud'un bu sözünü, İbnu Nasr : **es-Sünne : 54** rivayet etti. Diğer bir rivayet te ise : İki alışveriş içinde bir alışveriş, kişinin : Eğer peşin ise şu ve şu fiyatadır. Eğer ilerdeki bir müddete ise, şu ve şu fiyatadır demesidir ” ziyadesi ile tahdis etmiştir.

Bu hadisi Ahmed de aynı lafızla rivayet etmiştir : “... Eğer peşin ise şu ve şu fiyatadır. Vadeli ise, şu ve şu fiyatadır demesidir ” bu tefsiri Ahmed, İbni Mes’ud’un oğlu Abdurrahman’dan rivayet eden Simak’a nisbet etmiştir.

Sonra bu hadisi İbnu Nasr : **es-Sünne : 54** ve Abdurrezzak : **8/137/14629** Şüreyh’ten onun sözü olarak sahih bir senetle rivayet ettiler.

□□□ **Ben el-Albani derim ki** : Ahmed’in senedindeki Simak, İbnu Harb’dır. Bu şahıs tabiinden bilinen bir kimsedir. Kendisi : Seksen sahabeye ulaştım demektedir. Dolayısıyla Simak’ın hadisi tefsir etmesi, tearuz anında ve özellikle de kendisi hadisin ravilerinden biri olması hasebiyle öne geçirilmesi gerekir. Çünkü ravi, rivayet ettiği hadisi bir başkasına nisbeten daha iyi bilir. Zira ravinin, kendisine rivayet eden şeyhinden rivayetin manasına uygun mefhumu telakki ettiği kesin bilinen bir şeydir. Artık Simak b. Harb’in bu tefsirine Seleften bir çok alim ve fakihler de muvafakat göstermişlerdir :

Muhammed b. Sirin. Eyyub es-Sahtıyanı: Muhammed, bir adamın : Sana bu malı peşin on dinara, ileriki bir tarihe on beş dinara satarım demesini kerih görürdü dedi.”

Abdurrezzak : 8/137/14630.Senedi sahih

Tavus şöyle dedi : “ Satıcı : Bu mal şu ve şu tarihe kadar şu ve şu fiyata, şu ve şu tarihe kadar da şu ve şu fiyatadır der ve alış verişte bu şekilde gerçekleşirse, bu satış iki vadeden en uzun olanı ve iki fiyattan en azı üzere akit olmuştur “

Abdurrezzak : 8/137/14631.Senedi sahih

□□□ **Abdurrezzak** ve İbni Ebi Şeybe Leys tariki ile Tavus’tan : “...Bu satış iki vadeden en uzun olanı ve iki fiyattan en azı üzere akit olmuştur.” Kısmı olmaksızın muhtasar olarak : “ Satıcı : Bu mal şu ve şu tarihe kadar şu ve şu fiyata, şu ve şu tarihe kadar da şu ve şu fiyatadır der ve iki fiyattan biri üzere, müşteri kendisinden ayrılmadan önce pazarlık edilen malı satarsa, bunda bir

beis yoktur ” ziyadesiyle rivayet etmişlerdi.”

Abdurrezzak : 8/137/14627 –

İbni Ebi Şeybe : 5/55/6/7.

Bu haber Tavustan sahih değildir. Çünkü Leys, İbnu Ebi Süleym'dir o ise Muhtalittir ” “ Yani ; akli ve şuuru bozulan ve dolayısıyla bildiklerini ve tanıdıklarını birbirine karıştıran kimsedir “

□□ **Süfyan es-Seyri** şöyle dedi : “ Sana peşin şu fiyata, vadeli ise şu ve şu fiyata satıyorum dediğinde müşteri o malı götürse, iki fiyattan biri üzere satış meydana gelmediği müddetçe müşteri iki satış arasında muhayyerdur. Satış bu şekilde meydana gelse, bu satış mekruhtur, bu bir alışveriş içinde iki alışverıştır, bu ise merduttur ve yasaklanan alışverıştır. Eğer sattığın metanın müşterinin yanında aynı ile bulursan onu geri alırsın. Eğer müşteri onu kullandı ve yok ettiyse, senin için iki ücretin en azı ve iki vadenin en uzun olanı vardır.”

Abdurrezzak : 8/136/14632

□□ **İmam Evzai** den de yukardaki Sevri'nin ifadelerine benzer şeyler rivayet edilmiştir. O ifadeler içerisinde Evzai ye “ Bu iki satış üzere müşteri malı götürürse hüküm nedir denildi ? Evzai : Bu satışa iki ücretin en azı ve iki vadenin en uzun olanı uygulanır dedi.”

Ebu Davud'taki : 3461 nolu hadisin Hattabi şerhine bak.

Sonra bunların sireti üzere hadis ve dil imamları, hadisi bu şekilde tefsir etmeye devam etmişlerdir.

□□ **İmam Nesei** “ Bir Satış İçinde iki Satış Babı ” diye bab açmış ve o bab'ta şöyle demiştir : Bu, bir satıcının : Bu metayı peşin yüz dirheme, vadeli iki yüz dirheme sana satıyorum demesidir.”

İmam Nesei, Abdullah b. Amr'ır rivayet ettiği : “ **Bir satışta iki şart helal olmaz** ” hadisini de yine böyle tefsir etmiştir.”

Nesei : 7/288-295 – Albani İrva : 1305 – S.Cami :7520

□□ **İbni Hibban**, Sahihinde : “ Bir şeyi vadeli yüz dinara, peşin olarak doksan dinara satmayı men etmenin zikri ” demekte, sonra bu başlığın altında bu mevzunun başında zikredilen Ebu Hureyre hadisini ikinci lafızla muhtasar olarak rivayet etmek-tedir.”

İbni Hibban : 11/347/4973

İbnu'l-Esir “ Garibu'l-Hadis ” de kendisine işaret edilen hadisleri şerh ederken imamların yukarda nakledilen sözlerini zikretmektedir.

Bir alışveriş içinde iki alışverişin tefsirinde değişik başka sözler de söylenmiştir, onların bazısının zikri gelecektir. Ancak bizim yukarıda zikrettiğimiz imamların sözleri, o sözlerin en doğrusu ve en meşhurlarıdır. Çünkü onların yaptıkları bu tefsir, günümüzde bilinen taksitle alışveriş ticaretine tamamen mutabakat sağlamaktadır.

□□ **Ey müslüman kardeşim !** Unutmayalım ki bu gün tüccarlar arasında yayılan bu muamele – yani taksitli alışveriş - ödemenin tehiri mukabilinde alınan ziyade ücret, ödeme tarihi uzadıkça ücretin artması, İslami bir ticaret ahlakı değildir. Bu, şer'i olmayan bir muameleden başka bir şey değildir. Çünkü bu şekildeki bir ticaret, insanlara kolaylık sağlamak, onlara şefkat göstermek ve onların yüklerini hafifletmek üzere ayakta duran İslam'ın ruhuna muhaliftir.

Rasulullah s.a.v'in “ **Satarken, satın alırken, alacağını talep ederken ve borcunu öderken müsamahalı davranan kimseye Allah rahmet etsin** ” ve “

Her kim yumuşak, uslu ve - insanlara tevazuu ile - yakın ise, Allah o kimseyi ateşe haram eder ”

şeklindeki buyruklarını unutmamak gerekir.

şuurlu ve basiretli bir satıcı, Allah'tan korkarak, malını vadeli veya taksitle de olsa peşin fiyatına satsa, bu onun için daha kazançlı olacaktır.Hatta maddi yönden bile bu böyledir. Bu şekildeki bir icraat , inanın, müşterinin ona akın etmesine, devamlı ondan alışveriş yapmasına vesile olacaktır.

Hulasa, Allah'tan hakkıyla korkan Müslümanların, kendilerini yaratan ve rızıklarını da taa an a rahminde takdir eden Rablerinin şu uyarılarını çok iyi düşünmeleri gere-kir :

{ Herkim Allah'tan korkarsa, Allah onun için bir çıkış yolu yaratır ve onu ummadığı bir yerden rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter }

TALAK : 2 – 3.AY.

İYNE USULÜ İLE ALIŐVERIŐİN HARAM OLUŐU

“ ... İbni Omer (r) şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v'i işittim şöyle buyuruyordu : “ **İyne usulü ile alışveriş yaptığınız, öküzlerin kuyruğuna tutunup ziraatçılıkla geçinmeye razı olduğunuz ve cihadı terk ettiğiniz vakit, Allah sizin üzerinize öğle bir zillet musallat eder ki artık**

dininize dönene kadar onu üzerinizden sıyırıp almaz “

Ebu Davud (3462) Tabarani (464-Müsnedu's-Şamiyyin) Ebu Nuaym (5/209-Hilye) İbni Adiy (2/22-5/361-el-Kamil - Albani : 11- Sahiha

İyne usulü satış : Herhangi bir tacirin, bir malı veresiye müşteriye satıp, onu müşteriye teslim ettikten sonra, aynı malı peşin olarak sattığı fiyattan daha düşük fiyata tekrar satın almasıdır. Taksitli alışverişlere de yine iyne denmiştir.

İyne usulü satış faize vesiledir, hatta faize en yakın vesilelerin başında gelmek tedir. Dolayısıyla harama vesile olan şey de haramdır

İyne usulü satış, şeriat hile yapmaktır. Şeriat ise, Allah'ın helal kıldığı şeyi mubah yapıcı veya farz kıldığı bir şeyi hükümsüz kılıcı hileleri toptan haram etmiştir.

İbni Kayyim şöyle dedi : “ İyne satışının dördüncü bir şekli vardır ki bu, diğer nevilerine göre daha hafiftir, 0 : Bir tacirin yanında satılık emtia bulunur, bu tacir emtiasını hiç peşin satmaz, hep vadeli satar. İmam Ahmed bu tür satışın kerih olduğunu söyledi ve : “ İyne satışı bir tacirin emtiasını hep vadeli satmasıdır. Eğer hem peşin hem peşin fiyatına vadeli satsa bunda bir beis yoktur dedi. İmam Ahmed başka bir yerde : “ Sadece peşin satan ve iyne satışının dışında kendisi için başka bir ticareti olmayan kişiye bu ticareti kerih görüyorum dedi.’ Şeyhimiz İbni Teymiye bu alışverişi ta'lil ederek şöyle dedi : “ İyne satışına, satan almaya mecbur kalmış kimseler girer. Genelde veresiye satın almak zorunda olup peşin ödeme imkanı olmayan kimselerdir bunlar. Bir tacir sadece vadeli satıyor hiç peşin satmıyorsa, onun kazancı yalnız muhtaç ve zaruret sahibi kimseler üzeredir. Eğer hem peşin hem de veresiye satıyorsa o tacirlerden bir tacirdir.

VADELİ HAYVAN MUBADELESİNİN CAİZ OLMADIĞI

“ ... Semure r.a şöyle dedi : “ Rasulullah ﷺ s.a.v hayvanın başka bir hayvana bedel veresiye satışını yasakladı.”

Ebu Davud (3356) Nesei (4634) Tirmizi (1237) İbni Mace (2270) Tabarani (6848-6851-M. Kebir) Beyhaki (5/288) Hatib (2/354-Tarih) Ahmed (5/12-19-22)

“ ... İbni Abbas r.a şöyle dedi : “ Nebi ﷺ s.a.v hayvanın başka bir hayvana bedel veresiye satışını yasakladı.”

İbnu'l-Carud (610) İbni Hibban (5028) Abdurrezzak (14133) Tabarani (11996-M. Kebir) Dare kutni (3/71) Beyhaki (5/288-289)

“ ... Cabir r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v şöyle buyurdu : “ – **Peşin - bir hayvanı bedel verip veresiye iki hayvan satın almak doğru olmaz. Ancak al ver şeklinde peşin olursa bunda bir beis yoktur** “

Tirmizi (1238-ter:1254) İbni Mace (2271) Ahmed (3/310-380) Albani (2416-Sahih)

İmam Beğavi şöyle dedi : “ İlim ehlinin yanında amel bu hadis üzeredir. Onlara göre, cins ister bir olsun ister ayrı olsun peşin iki hayvana bedel bir hayvanı satmayı caiz görmüşlerdir. Buna Cabir hadisi delalet eder.” **Beğavi Ş.Sünne : 8/73-74**

□□ **İmam Tirmizi** şöyle dedi : “ Hayvanı hayvana bedel vadeli satma hususunda Rasulullah’ın sahabeleri ve gayri bir çok alimler indinde amel bu hadis üzeredir. Bu aynı zamanda Süfyan es-Seyri, ehli Kufe ve Ahmed’in görüşleridir. Hayvanı hayvana bedel vadeli satma hususunda Rasulullah’ın sahabeleri ve gayri ilim ehlinin bazıları ise bu alışverişe ruhsat vermiştir. Bu aynı zamanda Şafii ve İshak b. Rahiveyh’in görüşüdür.” **Tirmizi : 3/539**

Şevkani şöyle dedi : “...Hayvanı hayvana bedel vadeli satmayı yasaklayan görüşü tercih eden alimler, Semure, Cabir, İbni Abbas hadisleriyle ve bu mevzuda varit olan asar ile delil getirmektedirler. Bu satışa cevaz verenlerin delili olan Abdullah b. Amr’ın rivayet ettiği: “Rasulullah (sallallahu aleyhi ve selam) kendisine bir ordu teçhiz etmesini emretti. Teçhiz edecek deve kalma yınca, Rasulullah kendisine, zekat develerinin gençleriyle ödenmek üzere deve almasını emretti. Bunun üzerine Abdullah b. Amr zekat develerinden ilerde iki deve ödemek üzere bir deve alıyor idi.” hadisinin mensuh oldu ğunu ileri sürerek cevap vermişlerdi. Ancak bir hükmün nesh edildiği, nesh edici hükmün tehir etmiş olduğu kesinleştikten sonra onun mensuh olduğu sabitleşeceği ehline gizli değildir. Bu mevzuda alimlerden neshle ilgili bir şey naklolunmamıştır. Dolayısıyla burada iki nassın arasını cem etme usü lüne başvurmaktan yahut bu iki nas arasında muaraza vardır deyip, ikisinin den birini tercih etmek için tercih yollarına gitmekten başka çare yoktur...

Şevkani Neylul Evtar : 5/316-317

Birincisi : Kuşkusuz bu satışı yasaklayan hadisler, münferiden (tek başına olduklarında) kendilerinde bir mekalden hali değilse de, Semure, Cabir ve İbni Abbas gibi üç değişik sahabeden rivayet edilmiş olması, o hadislerin birbirlerini kuvvetlendireceği ve sahihliyeceği kesindir. Dolayısıyla üç de değişik sahabeden rivayet edilen bu - satışı yasaklayıcı - hadisler, hakkında mekalden hali olmayan bu - satışı caiz kılıcı - tek hadise nisbeten tercih edilmeye daha layıktır.

İkincisi : Tirmizi ve İbnu'l-Carud, özellikle Semure hadisini sahihlemişler dir. Bu da yine mezkur satışı yasaklayanların görüşünü teyit eden tercih yönlerindedir.

Üçüncüsü : Usülde kararlaştırılan kaideye göre, haramın delili, mubahın delilinden daha fazla tercih edilir. Bu da yine tercih yönlerindedir.”

ALTIN VE GÜMÜŞTEKİ FAİZ ŞEKLİ

“ ... Ebu Hureyre r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.av “ **Altın altınla tartısı tartısına ve misli misline, gümüş gümüşle tartısı tartısına ve misli misline - nübadele etmek caiz - dir. Her kim artırır veya fazla isterse şüphesiz ki o**

faizdir “
buyurdu.
”

Müslim (1588/84) Ebu Avane (4202-5432) Tirmizi (3/539) Ebu Davud (3357) □

“ ... Osman b. Affan r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v “ **Bir dinarı iki dinar, bir dirhemi iki dirhem bedelinde satmayın** “ buyurdu.”

Müslim (1585/78) Ebu Avane (5434)

“ ... Ebu Said el-Hudri r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v “ **Altınla altın, gümüşle gümüş... misli misline ve elden ele alınıp verilir. Her kim artırır veya fazla almak isterse, mutlaka faiz yapmış olur. Bunda alan da veren de eşittir** “ buyurdu.”

Müslim (1584/82) Nesei (4579) İbnu'l-Carud (648) Tayalisi (2225) Ebu Yağla (1217) Beybaki (5/278) Ahmed (3/49-66)

“ ... Ebu Said el-Hudri r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v “ **Altını altınla satmayınız, ancak bunlardan bazısını bazısının fevkinde etmeksizin misli misline satabilirsiniz. Gümüşü gümüşle satmayınız, ancak bunlardan bazısını bazısının fevkinde etmeksizin misli misline satabilirsiniz.** □ **gümüşle, gümüşü de altınla nasıl derseniz öyle satınız..... buyurdu.”**

Buhari (2177-Ter:2000) Müslim (1584/75) Malik (2/632/30) Nesei (4584) Tirmizi (1241) İbnu'l-Carud (649) Tabarani (355-936- 1678-M. Evsat) Beyhaki (5/276) Beğavi (2061) Ahmed (3/4-51-61) Albani (5/1 89-irva)

“ ... Fad b. Ubeyd şöyle dedi : “ Biz Hayber günü Rasulullah s.a.v ile beraberdik. Biz Yahudilerden bir ukıyye altını iki dinara veya üç dinara satın alıyorduk. Rasulullah s.a.v : **Altın ile altını ancak tartısı tartısına alıp satın** “ buyurdu.”

Müslim (1591/91) Ebu Avane (5372)

“ ... Ebu Kılabe şöyle dedi : “ Ben Şam'da içerisinde Müslim b. Yesar'ın bulunduğu bir halakada idim. Derken Ebu'l-Eş'as geldi. Bunun üzerine insanlar: Ebu'l-Eş'as, Ebu'l Eş'as dediler. Ebu'l-Eş'as oraya oturdu. Ben : Ey kardeşimiz, bize Ubade b. es-Samit hadisini tahdis etsen dedim. Ebu'l-Eş'as: evet, bizler Muaviye'nin insanların başında emir olduğu halde bir savaş yaptık ve bir çok ganimetler elde ettik. Elde ettiğimiz ganimetlerin arasında bir de büyük bir gümüşten kap vardı. Muaviye bir adama, insanların elde ettiği atıyelere bedel o kabı satmasını emretti. İnsanlar o kabı satın almak için, birbiriyle yarıştılar. Bu, Ubade b. es-Samit'e ulaştığında ayağa kalktı ve : Şüphesiz ki ben Rasulullah'ın altına bedel altının, gümüşe bedel gümüşün, buğdaya bedel buğdayın, arpaya bedel arpanın, hurmaya bedel hurmanın, tuza bedel tuzun satılmasını yasakladığını işittim. Ancak bu maddelerin aynısını aynı ile eşit olarak satılmasını istisna etti. Her kim de artırır veya fazla almak isterse, mutlaka faiz yapmış olur. Bunun üzerine insanlar satın aldıkları eşyayı geri iade ettiler. Bu olay Muaviye'ye ulaştı da o, hatip olarak ayağa kalktı ve :

Bazı adamlara ne oluyor ki Rasulullah s.a.v'den işitmediğimiz hadisler rivayet ediyorlar. Biz de Rasulullah ile beraber bulunuyor ve onunla arkadaşlık ediyorduk dedi. Bunun üzerine Ubade b. es-Samit ayağa kalktı ve yukarıdaki hadisi tekrar etti sonra da : Muaviye bunu kerih görse de -

veya Muaviye'nin burnu yerde srtlse de - Rasulullah s.a.v'den iittiğimiz hadisleri elbette rivayet edeceğiz. Vallahi hiç iık bulunmayan karanlık gece içinde ordusunun arasında onunla arkadaşlık etmemem benim için pek önemli değildir dedi.”

Müslim (1587/80) Ebu Avane (5393) Nesei (4576) İbni Mace (22549)

“ ... Amir b. Yahya şöyle haber verdi. “ Biz bir savaşta Fudale b. Ubeyd ile beraberdik. Bana ve arkadaşlarıma bir gerdanlık ganimet oldu. Bu gerdanlıkta altın, gümüş ve değerli ta vardı. Ben bu gerdanlığı satın almak istedim ve bunu Fudale'ye sordum. Fudale şöyle dedi : Gerdanlığın altınını çıkar, çıkardığın altını terazinin bir kefesine, ona bedel olarak hazırladığın kendi altınını da diğer kefesine koy. Sonra onu ancak misli misline olarak alabilirsin. Çünkü ben Rasulullah s.a.v'i iittim : **“ Her kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa misli misline olmanın dışında almasın “** buyurdu. “

Müslim (159 1/92) Ebu Avane (5373)

“ ... Fudale b. Ubeyd r.a şöyle dedi : “ Hayber'in fethedildiği sene Rasulullah s.a.v'e üzerinde altın ve kıymetli ta bulunan bir gerdanlık getirildi. Ravi Ebu Bekir ve Ahmed b. Meni şöyle dediler : Rasulullah'a bir gerdanlık getirildi. Uzerinde altınla asılmı talar vardı. Gerdanlığı dokuz veya yedi dinara bir kimse satın almıştı. Bunun zerine Nebi s.a.v **“ Hayır, altınla taı birbirinden ayırmadığa bu doğru olmaz “** buyurdu. O kimse : Ben taları kast etmiştim dedi. Nebi s.a.v **“ Hayır, onları birbirinden ayırmadığa bu olmaz “** buyurdu...”

Ebu Davud (3351-3352) Dare kutni (3/3/1) Beyhaki (5/292) Albani (1356-İrva)

YİYECEK MADDELERİNDEKİ FAİZ ŞEKLİ

“ ... Ebu Hureyre r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v “ **Hurma hurmayla, buğday buğdayla, arpa arpayla, tuz tuzla misli misline elden ele alınıp verilir. Her kim artırır veya fazla ister ve alırsa şüphesiz faiz yapmıştır. Ancak bunların cinsleri - hurmayla arpa gibi - ayrı ayrı olursa bu nüstesnadır “** buyurdu.”

Müslim (1588/83) Nesei (4573)

“ ... Ebu Said el-Hudri r.a şöyle dedi : “ Rasulullah s.a.v “ ... **Buğdayla buğday, arpayla arpa, hurmayla hurma ve tuz ile tuzu misli misline ve elden ele alınıp verilmesi caizdir. Her kim artırır veya fazla almak isterse, mutlaka faiz yapmış olur. Bunda alan da veren de eşittir “** buyurdu.”

Müslim (1584/82) Nesei (4579) İbnu'l-Carud (648) Tayalisi (2225) Ebu Yağla (1217) Ahmed (3/49-50) Albani (5/1 89-İrva)

“ ... Ebu Said el-Hudri r.a şöyle dedi : “ Bilal, Nebi s.a.v’e berni nevi - iyi cins - hurma getirdi. Nebi s.a.v Bilal’e : “ **Bu**

hurma neredendir ? “

buyurdu. Bilal : Yanımızda kötü hurmadan vardı. Kötü hurmanın iki sa’ını berninin bir sa’ı karşılığında sattım. Bu işi berni’den Nebi’ye yedirmek için yaptım, dedi.

Bunun üzerine Nebi s.a.v “ **Eyvah eyvah, bu faizin ta kendisidir, bu faizin ta kendisidir ; böyle yapma. Fakat iyi hurma satın almak istediğin zaman, kötü hurmayı sat, sonra iyi hurmayı satın al** “ buyurdu.”

Buhari (2312-Ter: 2144) Müslim (1594/96) Nesei (4571) İbni Hibban (5022) Ahmed (3/62)

“ ... Ebu Said el-Hudri ve Ebu Hureyre r.a şöyle dediler : “ Rasulullah s.a.v bir kimseyi Hayber üzerine amir tayin etti. Bu kimse cenib denen bir nevi hurma getirdi. Rasulullah s.a.v “ **Hayber ‘in bütün hurmaları böyle mi ?** “

buyurdu. Adam : Hayır vallahi ya Rasulellah, biz bu iyi hurmanın bir sa’ı ile cem’ hurmanın iki sa’ını ; iyi hurmanın iki sa’ı ile cem hurmanın üç sa’ını değiştiririz dedi. Rasulullah s.a.v : **Böyle yapma cem hurmayı parayla sat, sonra bu parayla cenib denilen hurmayı satın al** “ buyurdu.
”

Buhari (2201 -Ter:2039) Müslim (1593/95) Malik (2/623/21) Nesei (4567) Darimi (2/258) İbni Hibban (5021) Dare kutni (3/17) Beyhaki (5/291) Beğavi (2064) Albani (1 340-İrva)

Cem hurma demek : İyisiyle kötüsüyle karıştırılmış hurma demektir.

“ ... Ebu Said el-Hudri şöyle dedi : “ Biz cem hurmadan rızıklanıyorduk. Cem hurma bir çok hurmanın karıştırılmışıdır. O karışık hurmanın iki sa'ını (iyi cinsten) bir sa' hurmaya satıyorduk. Nebi s.a.v “ **İki sa' hurmayı bir sa' hurmaya ; iki dirhemi bir dirheme satmayın** “ buyurdu.”

Buhari (2080-Ter: 1924) Müslim (1595/98) Nesei (4570) İbni Mace (2256) İbni Hibban (5024) Beyhaki (5/291) Ahmed (3/49-50)

“ ... Busre b. Said şöyle tahdis etti : “ Ma'mer b. Abdullah kölesini bir sa' buğday ile gönderip : Bunu sat sonra onun karşılığında arpa satın al dedi. Köle gitti ve bir sa' ve sa'ın biraz fazlası arpa aldı. Ma'mer'in yanına geldiğinde bunu haber verdi. Ma'mer ona : Neden böyle yaptın ? Git ve bunu sahibine geri ver. Misli misline olmasının dışında bir şey alma. Şüphesiz ki, ben Rasulullah'ı : “ **Taam taama mukabil misli mislinedir** “ buyururken işittim. O gün bizim yiyeceğimiz arpa idi dedi. Ma'mer'e : Arpa buğday cinsinden değil ki denildi. Ma'mer : Ben onların birbirine benzemesinden korkarım dedi .”

Müslim :1592/93 - Beyhaki : 5/283-285 - Ahmed : 6/400-401

AÇIKLAMA : Hadiste gelen taam kelimesi genelde buğday, çavdar ve arpa mana- sina kullanılmaktadır. Ma'mer (r) in kast ettiği mana; Arpa da buğday cinsi o günkü temel gıda maddelerindendir. Onun kiloda buğdaydan fazla olması faizdir şeklindedir.

“ ... Ebu Salih ez-Zeyyat şöyle dedi : “ Ben, Ebu Said el-Hudri'yi: Dinar ile dinar, gümüş ile gümüş ziyadesiz alınır verilir derken işittim. Ben Ebu Said'e : İbni Abbas böyle söylemiyor dedim. Ebu Said de : Ben, İbni Abbas'a gidip bunu sordum ve : Sen bu görüşünü Nebi s.a.v den mi işittin, yoksa Allah'ın Kitabında mı buldun? dedim. İbni Abbas : Ben bunların hiç birini iddia etmiyorum. Sizler Rasulullah'ı benden daha iyi bilirsiniz. Ancak Usame b. Zeyd bana, Nebi s.a.v nin : “ **Faiz ancak veresiye alışverişidir** “ buyurduğunu haber verdi dedi.”

Buhari (2178-Ter:2001) Müslim (1596/101) Nesei (4595) İbni Mace (2257) Beyhaki (5/28) Ahmed (5/200) Albani (1338-İrva)

□□ Faizin oluştuğu üç nevi muamele vardır : Artırma şeklindeki faiz, veresiye şeklindeki faiz ve borç verme şeklindeki faiz.

Abdullah b. Abbas'ın artırma şeklindeki faizi reddetmesi ve Usame b. Zeyd'in rivayet ettiği “ **Faiz veresiye alışverişidir.**” hadisiyle delil getirmesine birkaç yönden itiraz edilmiştir:

Birincisi : İbni Abbas bu görüşünden dönmüştür. Buna şu rivayetler delalet eder :

1 - Ebu's-Sehb kendisinin bu meseleyi İbni Abbas'a Mekke'de sorduğunu ve İbni Abbas'ın bu muameleyi kerih gördüğünü tahdis etti."

2 - Ebu'l-Cevvaz şöyle dedi : Ben İbni Abbas'a al ver şeklindeki nakit sarraflığı sordum. İbni Abbas : Bunda bir beis yoktur, bire bedel iki veya ondan daha çok ve daha az olabilir dedi. Ebu'l-Cevvaz dedi ki : Sonra diğer bir kere daha haccettim, Şeyh hayatta idi. Kendisine geldim ve sarraflığı sordum. İbni Abbas : Aynı ölçü ve tartıda olacak dedi. Ebu'l-Cevvaz dedi ki bu sefer ben kendisine : Sen bana bire bedel iki olabilir diye fetva vermiştin. Sen bana bu fetvayı verdiğinden beri ben böyle fetva vermeyi terk etmedim dedim. İbni Abbas : O fetva bir görüşten dolayı idi. İşte Ebu Said el-Hudri Rasulullah s.a.v'den hadis rivayet ediyor. Kendi reyimi Rasulullah s.a.v in hadisi için terk ettim dedi."

İkincisi : Eğer İbni Abbas görüşünden vazgeçmemiş olsaydı onun, Usame hadisi ile delil getirmesi sağlıklı olmazdı. Çünkü Usame hadisinden artırma şeklindeki faizin haram oluşunu nefyetmek - kendisinin de " o bir reydi " diye işaret ettiği gibi - hadisin mefhumu ile elde edilmektedir. Oysa bu babta rivayet edilen hadislerde, artırma şeklindeki faizin haramlığı mantuk ile, dolayısıyla onun üzerine takdim edilir.

Hadiste zikredilen ; altın, gümüş, hurma, buğday, arpa ve tuzdan oluşan altı sınıf nesneyi ziyade yaparak satmak caiz değildir. Ancak ölçüsü ve tartısı birbirine denk elden ele peşin ve malı hemen kabzetmek şeklinde olursa bu müstesnadır. Bu şartlardan biri kaybolursa faiz meydana gelmiş olur.

Altını gümüşle veya altını hurmayla yahut diğer maddelerde değişiklik olursa, peşin ve hemen kabzetme olduğu zaman istenildiği gibi artırma olabilir, bu caizdir.

Bu hadisin tanımı şöyledir : “ Ebu Nadre şöyle dedi : Ben, İbni Ömer ve İbni Abbas’a sarraflığı sordum ? Onlar bunda bir beis görmediler. Ben Ebu Said’in yanında otururken ona da sarraflığı sordum, Ebu Said : Fazla olan şey faizdir dedi. Ben, İbni Ömer ve İbni Abbas’ın sözlerine binaen onun sözünü reddettim. Ebu Said dedi ki : Ben sana, sadece Rasulullah s.a.v’den işittiğim şeyi rivayet ediyorum. Rasulullah’a hurmalığına bakan bir kimse, kendisine iyi bir hurma getirdi. Rasu-lullah’ın hurması ise şu – kötü - neviden idi. Nebi s.a.v 0 kimseye : “ **Bu sana neredendir ?** ”

buyurdu. Hurmalığa bakan kimse : Bizim hurmadan iki sa’ götürdüm onunla bu iyi hurmadan bir sa’ satın aldım. Pazarda bunun fiyatı şu kadar, onunki ise şu kadardır dedi. Rasulullah s.a.v :

“ **Vay sana yazıklar olsun, sen faiz yaptın. Kötü hurmayı verip iyi hurma almak istediğin zaman, kendi hurmanı bir ücretle önce sat, sonra onunla dilediğin hurmayı satın al** ” buyurdu. Ebu Said dedi ki :

Hurmaya bedel hurma mı, yoksa gümüşe bedel gümüş mü faiz olmaya daha uygundur ?

Ravi dedi ki : sonra İbni Ömer’e geldim beni bundan nehyetti. İbni Abbas’a gitmedim. Ravi dedi ki : Bana Ebu’s Sehb kendisinin bu meseleyi İbni Abbas’a Mekke’de sorduğunu ve İbni Abbas’ın bu muameleyi kerih gördüğünü tahdis etti.”

Müslim : 5.c.1594/100